



MALTA

## **QORTI TA' L-APPELL**

**ONOR. IMHALLEF  
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tas-7 ta' Lulju, 2005

Appell Civili - Ghawdex Numru. 60/2000/1

**Saviour sive Sammy Mercieca u Angela Mercieca**

**vs**

**Carmel sive Charlie Galea**

**Il-Qorti,**

Fid-19 ta' April 2002, it-Tribunal ghal Talbiet Zghar (Ghawdex) ippronunzja s-segweni sentenza fl-ismijiet premessi:-

“It-Tribunal,

Ra l-avviz tat-talba li jghid hekk :

“Illi l-konvenut kien xtara truck Isuzu 2300cc, bil-prezz ta' erbat elef u seba' mitt lira maltija (Lm4700). Il-konvenut kien irrilaxxa cheque ghal dan l-ammont fuq 'Mira Holdings Limited', peress illi l-esponenti kienu ser jixtru

vettura gda minghand dik is-socjeta'. Il-konvenut kien talab 'senserija' ta' Lm100 fuq l-akkwist propost mill-esponenti. Izda meta is-socjeta' Mira Holdings Limited marret sabiex issarraff dan ic-cheque, dan ma giex onorat mill-HSBC; u ghalhekk l-esponenti kienu kostretti ihallsu l-ammont ta' Lm4700 direttament huma lill-Mira Holdings Limited. Sussegwentement, il-konvenut kien qabad u minghajr ebda raguni valida iddeposita l-ammont ta' Lm4,500 fir-Registru tal-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Superjuri, u biex tkompli tghaqqad naqqas Lm50 ohra mill-ammont depositat bhala spejjez tac-cedola. Din ic-cedola saret minghajr ma l-ammont gie qabel xejn offrut lill-esponenti u ghalhekk id-depositu kien null. Sabiex jillimitaw l-ispejjez gudizzjarji, u minghar pregudizzju, l-esponenti irtiraw l-ammont ta' Lm4450 mill-Qorti, u qeghdin jitolbu il-hlas tad-differenza minghand il-konvenut."

Ra r-risposta li tghid li:

- (i) L-inkompetenza ta' dan it-Tribunal *rationae valoris* biex jisma' u jiddecidi din il-kawza;
- (ii) illi fil-mertu l-ammont allegat mhux dovut u dana peress illi l-ammont zbankat bic-cedola ta' depositu msemija fl-avviz ghat-talba, thallas ghas-saldu u ghaldaqstant l-attur ma jistax issa jitlob ammont iehor ulterjuri.
- (iii) illi fil-mertu wkoll l-ammont allegat mhux dovut u dana peress illi l-partijiet ftehm u b'mod differenti min dak allegat fl-avviz.
- (iv) Salvi eccezzjonijiet ohra fid-dritt u fil-fatt.

Ra l-verbal li permezz tieghu il-konvenut elabora fuq l-ewwel eccezzjoni tieghu fis-sens li dan it-Tribunal mhux kompetenti biex jiddecidi jekk l-isbank ta' cedola ta' depositu jgibx mieghu is-sodisfazzjon tal-kreditu kollu pretiz mill-attur; stante illi dan il-punt legali fih innifsu hu ta' valur indeterminat li jesorbita mill-kompetenza ta' dan it-Tribunal u ghalhekk dan it-Tribunal ghandu jissoprassjedi

sakemm jigi deciz mill-Qorti kompetenti dan il-punt legali (ara fol 25 u 26 tal-process) imbaghad l-istess konvenut talab li l-ewwel eccezzjoni tieghu m'ghandhiex tkun eccezzjoni *rationae valoris* imma li din ghandha taqra eccezzjoni *ratione materiae*;

Sema' l-provi, fela d-dokumenti esibiti u ha konjizzjoni tan-noti ta' osservazzjonijiet u d-dibattitu orali tal-partijiet kontendenti;

Ikkunsidra

Illi l-kompetenza ta' dan it-tribunal hija mahluqa permezz ta' Artiklu 3 ta' Kap 380 li jghid hekk:

3. (1) *Ghandu jkun hemm Tribunal li jkun maghruf bhala t- Tribunal ghal Talbiet Zghar.*

(2) *Bla hsara ghas-subartikolu (5), it-Tribunal ghal Talbiet Zghar ikollu gurdizzjoni biex jisma' u jaqta' biss it-talbiet kollha ta' flus ta' ammont ta' mhux izjed minn elf u hames mitt lira.*

Illi l-eccezzjoni tal-konvenut fuq imsemmija jidher li hija bbazata fuq artiklu 7(2) tal-istess att li jghid hekk:

*It-Tribunal ghandu jissospendi l-procedimenti tieghu jekk -*

a) *il-parti tattakka t-talba bil-mezz ta' eccezzjoni, li tinvolvi kwistjoni li taqa' barra mill-gurdizzjoni tat-Tribunal;*

Din id-disposizzjoni tal-ligi ssehh zgur meta l-eccezzjoni tattakka l-obbligazzjoni nnifisha mertu tal-kawza, f'liema kaz il-valur jigi determinat mis-somma kollha tal-obbligazzjoni – ara artikli 753 u 754 ta' Kap 12. Tipikament dan issehh fil-kaz ta' eccezzjonijiet *rationae valoris*. Per ezempju, jekk A jitlob minghand B, il-hlas ta' LM500 bilanc mhux imhallas ta' prezz ta' oggett mibjugh bil-prezz globali ta' LM2,000, u B jecepixxi n-nullita' tal-bejgh minhabba qerq, allura t-Tribunal irid jissoprassjedi sakemm issir kawza biex tattakka l-validita' ta' dak il-

bejgh, essendo l-prezz tal-bejgh oghla minn LM1,500 li hija l-limitu tal-kompetenza ta' dan it-Tribunal.

Illi min-naha l-ohra, il-konvenut mhux qieghed jaghmel eccezzjoni *rationae valoris*, imma qieghed jghid li qed jaghmel l-eccezzjoni *rationae materiae*. It-Tribunal ma jistax jghid li fil-fatt qieghdha tinghata eccezzjoni ta' din l-ahhar xorta: mhux qieghed jigi exceptit li t-talba f'din il-kawza ma tirrigwardax talba ta' flus. U diment illi t-talba tkun tirrigwarda talba ghal hlas ta' flus, allura t-Tribunal huwa perfettament kompetenti sabiex jiddeciedi l-kwistjonijiet kollha legali li jistghu jinholqu in konnessjoni mat-talba. B'mod partikolari, huwa perfettament kompetenti jiddeciedi jekk il-hlas li sar permezz tac-cedola ta' depozitu jammontax ghal pagament ghas-saldu jew le. Kien ikun possibilment differenti l-kaz kieku giet attakkata l-validita' tac-cedola tad-depozitu *ut sic*.

Illi skond artiklu 1173 tal-Kodici Civili, jekk il-kreditur ma jkunx irid jiehu l-hlas, id-debitur jista', bi spejjez tal-kreditur, jiddepozita s-somma bil-mod li jinghad fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili; u dan id-depozitu maghmul skond il-ligi jiswa daqs il-hlas. Imbaghad artiklu 1174 jistipula li d-depozitu m'ghandux l-effetti msemmijin f'art 1173 jekk il-kreditur ma jkunx qabel irrifjuta offerta valida. B'applikazzjoni ta' dan l-artiklu, il-Qorti, f' *Camilleri et vs Caruana Soler et*. (Vol 49D Part 2 pag. 878 – 27/4/1965) irriteniet illi biex depositu gudizzjarju jkun validu irid jigi precedut minn offerta tas-somma kollha dovuta, minn rifjut ta' l-istess offerta u minn depositu a favur tal-kredituri kollha u mhux uhud minnhom biss.

Illi ma hemmx dubbju li ma saret ebda offerta f'dan is-sens: u dan mhux biss ikkonfermah l-attur, li qal li l-konvenut qatt m'offrielu hlas (fol 55 tal-process), imma sahansitra l-konvenut innifsu li qal li *lil Sammy qatt m'offrejt LM4,500. Offrejthom lil Brian ghan-nom ta' Mira* (fol 20 tal-process). Ovjament kwalunkwe offerta li setghet saret lil Mira Motors m'ghandhiex rilevanza ghax din is-socjeta' ma gietx ikkjamatata fil-kawza. Ghalhekk, billi *ex admissis* ma saret l-ebda offerta valida mill-konvenut lill-attur, wisq inqas seta' d-depozitu jkollu l-effett

ta' pagament, u inqas u inqas jista' jinghad li kien hemm pagament ghas-saldu.

Illi fil-kaz *Apap vs Galea* – Appell Kummercjali – LXX.ii.390 (26/11/1986), il-Qorti ta' l-Appell ikkonfermat sentenza ta' l-ewwel Qorti li rriteniet illi accettazzjoni ta' cheque b'kondizzjoni espressa fih illi kien jikkostitwixxi pagament ghas-saldu kien jipprekludi kwalunkwe pretensjoni ohra ghall-hlas. F'dan il-kaz, il-pagatur kien ghamilha cara illi *'the attached cheque for Lm150 is in full and final settlement of all monies due to you from us'*. Fil-kaz prezenti ma kien hemm ebda dikjarazzjoni f'dan is-sens fic-cedola tad-depositu, u ghalhekk, *a contrario senso* ma jista' jigi qatt eccepit illi dak kien hlas ghas-saldu. Mill-provi jirrizulta bl-iktar mod car li l-flus iddepozitati mill-konvenut gew zbankati mill-konvenut sabiex jimminimizza l-ispejjez u ma jkunx kostrett jaghmel kawza fuq l-ammont intier. Zgur li hadd m'ghandu jigi ppenalizzat u ppregudikat talli jaghmel l-almu tieghu biex jigu mminimizzati l-ispejjez gudizzjarji u ma jghabbix il-Qrati ordinarji b'litigji fuq ammonti zghar li jistghu u ghandhom jinqatghu sommarjament u bi spejjez mill-inqas. Wara kollox, dan ikun ta' beneficju anke ghall-konvenut jekk dan ikun il-parti t-telliefa.

Illi l-anqas ma hemm dubbju illi l-konvenut qatt ma ppretenda li l-attur kellu jhallsu s-senserija, tant li hallsu s-somma shiha ta' LM4,700 permezz tac-cekk, bl-iskop li bil-mohbi tal-klijent tieghu, mbaghad dan ic-cekk ma jonorahx u jhallas LM4,500 cash lil Mira Motors.

Illi dan appartu l-fatt li l-konvenut m'ghandu l-ebda jedd ghal senserija, ghax in-negozju ta' part –exchange ma sehnx, la direttament (ghax Mira Motors ma ridux ikollhom x'jaqsmu mal-konvenut) u l-anqas indirettament (ghax l-agent Malti ta' Mira Motors, Regina Auto Dealer, li permezz tieghu il-konvenut ipprova jimmanuvra sabiex jakkwista t-trakk il-gdid, accetta ma' Mira Motors li ma kellux x'jaqsam man-negozju li l-attur kien qieghed jaghmel mal-istess Mira Motors.

Illi ma hemmx dubbju illi l-ftehim originali ta' *part exchange* gie mhasrar ghax ma setax ikollu effett, tant illi l-konvenut, li sadanittant lahaq biegh it-trakk tal-attur, kien lest illi jhallas is-somma ta' LM4,700 lill-attur direttament, u *cash*. Kienet haga incidental, u ghall-konvenjenza tal-attur, li l-konvenut hareg cekk favur Mira Motors, u cioe' sabiex dan ma joqghodx jigri bil-flus kontanti minn Ghawdex ghal Malta.

Ghaldaqstant dan it-Tribunal jaqta' jiddeciedi billi jichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut u jilqa' t-talba tal-attur, u konsegwentement jikkundanna lill-konvenut biex ihallas lill-attur is-somma ta' LM250 dovuta ghar-ragunijiet dedotti fl-avviz tat-talba bl-imghax legali b'effett mis-26 ta' Lulju 2000 sad-data tal-hlas effettiv bl-ispejjez kontra l-konvenut."

Bis-sentenza taghha tat-12 ta' Dicembru 2002 din il-Qorti kienet laqghet l-ewwel aggravju dwar il-kompetenza tat-Tribunal u ghaddiet biex tipprefiggi terminu ta' xahar lill-konvenut appellat biex iressaq l-appozita azzjoni. B' rikors intavolat fl-4 ta' Dicembru 2003 din il-Qorti giet informata illi din l-azzjoni ma tressqitx u li allura l-appell kellu jigi ri-appuntat biex jissoktaw jigu trattati l-aggravji l-ohra fil-meritu;

Dawn l-aggravji, kif proposti mill-konvenut fil-korp ta' l-appell tieghu, jikkonsistu fis-segwenti:-

(1) It-Tribunal wasal ghal konkluzjonjiet skorretti. L-appellant jinsisti li hu kellu ragun joffri l-hlas lil Mira Motors in vista tal-*commission* pretiza minnu. Dippju una volta l-ammont minnu depozitat fil-Qorti gie zbankat bla edba rizerva, allura dan kien jekwivali ghal hlas ghas-saldu;

(2) It-Tribunal naqas li jiddefinixxi korrettement ir-relazzjoni guridika bejnu u l-atturi. Huwa jsostni li ma kienx jirrizulta mill-provi li *c-cheque* minnu emess favur Mira Motors kien a konvenjenza ta' l-attur biex dan ma

## Kopja Informali ta' Sentenza

joqghodx igorr flus kontanti minn Ghawdex ghal Malta. Lanqas ma kien jirrizulta li n-negozju ta' *part exchange* gie mhassar;

(3) It-Tribunal kellu jiddeciedi skond il-principji ta' l-ekwita` u ghalhekk qatt ma messu cahad it-talba tieghu ghall-kumpens;

Ghal dawn l-aggravji l-atturi wiegbu f' dawn it-termini:-

(1) Fit-termini ta' l-Artikolu 8 tal-Kapitolu 380 l-ebda wiehed mill-aggravji kontenuti fl-appell ma jirradika appell lil din il-Qorti;

(2) Il-konvenut ma ndikax fic-cedola ta' depozitu li l-hlas kien ghas-saldu ta' l-ammont dovut minnu;

(3) L-ahhar zewg aggravji oltre li huma kontradittorji huma wkoll infondati. L-attur kien ftiehem mal-konvenut li dan kellu jhallsu Lm4600 ghat-*truck* 'sekonda man'. L-appellanti ma kellu ebda dritt inaqqs xejn minn dan l-ammont pattwit. Ir-relazzjoni guridika twieldet mal-bejgh. F' kull kaz, jekk l-appellanti ghandu pretensjoni ghal xi kummissjoni hu messu jdur kontra Mira Motors u mhux jesigiha minghandu;

Premessi dawn l-aggravji u t-twegibiet ghalihom, il-fatti saljenti rikapitolati mill-atti processwali huma kif gej:-

(1) L-attur irrikorra ghand il-konvenut ghax kien intenzjonat jaghmel *part exchange* bejn it-*truck* li kellu ma' iehor gdid tal-marka Isuzu. Il-konvenut issuggerielu li jmur ghand Regina Auto Dealers peress li ma' l-agent f' Ghawdex ta' Mira Motors ma kienx jinneozja. L-attur hekk ghamel pero` ma ghogbu xejn minn dak li ra ghand dan id-*dealer*. Dan allura hadu ghand Mira Motors u fil-fatt l-attur innegozja direttament ma' din il-kumpanija;

## Kopja Informali ta' Sentenza

(2) Fil-frattemp il-konvenut kien biegh it-trukk il-qadim ta' l-attur. Dan jikkonfermah ukoll Raymond Attard li xtara dan it-trukk (fol. 48);

(3) Il-konvenut irrilaxxja *cheque* lill-attur pero` intestat lil Mira Holdings (esebit a fol. 13). Dan ic-*cheque* ma ssarrafx u gie "*referred to drawer*". L-attur kellu allura jhallas l-intier tas-somma ghat-trukk gdid akkwistat;

(4) L-attur beda jippressa lill-konvenut ghall-hlas izda dan ippretenda li mill-ammont inaqgas somma ghal *commission* li hu kien qed jinsisti dwarha ma' Mira Motors. Dawn minn naha taghhom kienu nformawh li huma kienu jafu lil Regina Auto Dealer li kien sub-agent taghhom u mhux lilu;

(5) Sussegwentement, il-konvenut ghadda biex iddepozita s-somma ta' Lm4500. Huwa jaccetta li qabel ma ghamel hekk ma kienx offriehom lill-attur izda lil Mira Motors;

(6) L-attur zbanka l-imsemmi ammont pero` fi hsiebu tali zbank ma kienx wiehed ghas-saldu. Huwa jiddikjara li kien gharraf lill-konvenut illi l-flus depozitati kienu qed jigu rtirati minnu bla pregudizzju ghall-kumplament biex b' hekk jillimita l-ispejjez tal-kawza;

Stabbiliti dawn il-fatti, dak li jemani b' certezza minnhom jikkonsisti f' din il-precizazzjoni:-

(i) L-attur ghadda t-*truck* qadim lill-konvenut li gie mibjugh minnu u inkassa l-flus;

(ii) Il-konvenut kien qed jinsisti ghall-kummissjoni minghand il-kumpanija venditrici Mira Motors tat-*truck* il-gdid mixtri mill-attur;

(iii) Il-konvenut ghadda ghad-depozitu fil-Qorti tas-somma ta' Lm4500 fil-konfront ta' l-attur u ta' Mira Motors Sales Limited (ara kopja tac-cedola a fol. 11). Huwa



ammess mill-istess konvenut illi qabel tali depositu ma kienx offra din is-somma lill-attur;

(iv) L-attur zbanka dan l-ammont pero` baqa` jinsisti ghall-hlas tal-bilanc. Ara ittri legali u dik ufficcjali a fol. 12, 14 u 15;

Posta l-kwestjoni tal-kontenzjoni bejn il-kontendenti, mill-attijiet tal-kawza, senjatament it-tieni eccezzjoni tal-konvenut appellant u s-sottomissjonijiet tieghu, jidher illi dan qed jirrezisti t-talba ta' l-attur fl-ewwel lok fuq il-pretiza li kellu arrangament specifiku ta' *part exchange* ma' l-attur, anke jekk tramite Regina Auto Dealers. Fit-tieni lok, fuq l-assunt prospettat minnu illi gjaladarba l-attur zbanka d-depozitu dan kellu jitqies ghas-saldu b' mod li l-istess attur ma setax javvanza pretensjonijiet ghall-hlas ulterjuri;

Kwantu ghall-ewwel sottomissjoni huwa kjarament bil-wisq ovvju illi l-vinkolu guridiku krejat bejn il-partijiet johrog lampantement mill-fatt illi l-attur ghadha t-*truck* il-qadim lill-appellant, li dan iddispona mill-istess *truck*, li *c-cheque* intestat lil Mira Holdings ma ssarrafx u li allura l-appellant kellu b' obbligu jghaddi s-somma pattwita ta' Lm4700 lill-attur. Xejn kuntrarju ghal dak li qed jinghad ma jista' jingibed mill-pretensjoni ta' l-appellant ghall-allegata kommissjoni li, del resto, hu kien qed iressaqha di fronte ghal Mira Motors Ltd u mhux ukoll fil-konfront ta' l-attur appellat. Ghalhekk fuq dan il-punt l-argument ta' l-appellant zgur li mhux accettabli;

Riferibilment ghat-tieni sottomissjoni jibda biex jigi osservat illi mill-fatti premessi l-konvenut ma ghamel ebda offerta ta' hlas lill-appellat qabel ma ddecieda li jghaddi unilateralment ghad-depozitu. Issa biex jista' legalment jigi arguwit li l-izbank eventwali li sar mill-attur tas-somma depozitata tosta t-talba tieghu ghall-hlas ulterjuri jrid l-ewwel jigi determinat li dak l-istess depozitu kien validu f' kull rispett;

Hi ligi li “jekk l-kreditur ma jkunx irid jiehu l-hlas, id-debitur, jew dak li ghandu jedd ihallas, jista', bi spejjez tal-kreditur, jiddepozita s-somma jew il-haga li ghandha tinghata bil-mod li jinghad fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili” [Artikolu 1173 (1)]. F' kaz bhal dan “id-depozitu maghmul skond il-ligi jiswa daqs il-hlas u l-haga depozitata tibqa' ghar-riskju tal-kreditur” [Artikolu 1173 (2)]. Minn dan l-ahhar subinciz jitnissel illi depozeru gudizzjarju validament maghmul jiswa daqs pagament;

Il-ligi tissokta tippreciza fl-Artikolu 1174 sussegwenti illi tali depozeru m' ghandux l-effetti hawn fuq imsemmija jekk il-kreditur ma jkunx qabel irrifjuta offerta valida. Kif spjegat fis-sentenza riportata a **Vol. XLIX P II p 878**, “biex depozeru gudizzjarju jkun validu jrid jigi precedut minn offerta tas-somma kollha dovuta, minn rifjut ta' l-istess offerta u minn depozeru a favur tal-kredituri kollha u mhux ta' whud minnhom biss”;

Gja f' sentenzi ohra anterjuri l-gurisprudenza taghna ddecidiet dan il-punt b' dawn l-enuncjazzjonijiet:-

I. *“La validita` del deposito si desume dalla validita` dell' offerta, e l' offerta non è valida, se non comprende l' intera somma esigibile”* – **Kollez. Vol. XXII P II p 287**;

II. *“Id-depozeru mhux validu jekk ma jkunx precedut minn offerta valida u l-offerta ma tkunx valida jekk ma tkunx tigbor fiha d-debitu kollu [Artikolu 1218 (c), illum Artikolu 1175 (c), Kodici Civili]. Dan hu bazat fuq il-principju fundamentali tad-disposizzjoni ta' l-Artikolu 1199 (fil-prezent 1156, Kodici Civili) li jistabilixxi li l-kreditur mhux tenut li jircievi l-hlas ta' bicca mid-dejn, anke jekk dan ikun divizibbli”* – **Kollez. Vol. XXXVII P I p 440**;

Minn dawn l-enuncjazzjonijiet gurisprudenzjali huwa lecit li jinghad li gjaladarba f' dan il-kaz id-depozeru li sar mill-

## Kopja Informali ta' Sentenza

appellant jirrizulta manifestament invalidu ghall-motiv gja spjegat ta' assenza ta' offerta, *ergo*, ma jistax ragonevolment jinghad li l-izbank maghmul mill-attur jista' qatt jippriva lil dan mill-mezz gudizzjarju ghal hlas ta' kull bilanc dovut;

Dawn ic-cirkostanzi kollha flimkien, anke minghajr il-htiega ta' inoltrar tal-kwestjoni fl-ambitu ta' l-Att V ta' l-1995, essenzjalment l-Artikolu 8 tieghu, jiwasslu lil din il-Qorti biex tirrespingi l-aggravji sottomessi billi fuq il-bazi tal-fatti attendibbli u tal-principji tad-dritt dawn ma jinsabu bl-ebda mod sorretti.

Ghal dawn il-motivi, din il-Qorti qed tichad l-appell interpost u b' hekk tikkonferma s-sentenza appellata fil-meritu, bl-ispejjez ta' din l-istanza jitbataw mill-konvenut appellant.

### < Sentenza Finali >

-----TMIEM-----